

Fins avui ha continuat essent emprat pertot, no solament en català central, sinó també generalment en els altres dialectes, en particular en el Principat i a les Illes, incloent-hi Eivissa («pregón», PzCabrero); ací es nota d'altra banda l'acc. «gritería» (ib.), que és també la del cast. *grita*, i del maestr. *crita* (veg. supra); en cat. central força usat en plural amb sentit singular: «ya 'n varen fer unas *cridas* / que tots los portals se tånquian», MilàF (*Romllo.*, ed. 1853, 82B).

És notable que *crida* va passar d'hora a designar, de més a més, el nunci (tal com el ll. *praeco*, cast. *pregón*, ací amb evolució en sentit invers), tot emprant-se, però, com a masculí (a la manera de *el guaita*, *el guarda*, *el sentinella*): ja en un doc. barceloní de 1254: «a 'n Rafael Pujol, *crida* públich de la dita ciutat» (CaCandí, *MiscHiCat.* II, 268); «Sant Pere Màrtir --- comensà a dir lo cre-en-Déus, del qual él fo *crida*», *VidesR*, f° 102v1, n. 72 (traduint ll. *praeco*), cf. el gloss. d'aquesta obra. Així es fa encara al capdamunt del Pallars: *lu krida* 'el nunci' (Tor de Vall Ferrera, 1932).

Però altres vegades, sobre el criteri funcional ha predominat el morfològic, i el nom del nunci, tot i ser un home, es construeix com a femení: «una *crida* qui sulia cridar vi», Lull (*BLanq.* II, 177.1); així també en un doc. ross. de 1304: «la *crida* de Toÿr deu tener e aver una empola que tengua un quarton de vi e no més; e deu aver, per cridar, de quascú vixel de vin que *crit* e per ayntantes vegades quo *crit* vin, un quarton del vin que crida, e no res als» en el *Llibre Verd* de Tuïr, a. 1304 (*RLR* VII, 44). Avui en alguns punts del Nord, a Cerdanya, aquest mot *crida* ha estat reemplaçat per *cridaire*, però el substitut ha heretat del seu antecedent aqueixa extraordinària singularitat gramatical, i diuen *la kridáira* per 'el nunci' (Llo, 1959).

Cridada. *Cridadissa* [Verd.]. *Cridador* [Lull; segle XIV, *Questa* de Reixac; BMetge]. *Cridaire*. *Cridaller* ross.; *criddaller*. *Cridament*; *cridadementa*. *Cridaner* [c. 1890, NOLLER; oblidat pels diccs., fins a Vogel, 1909, tot i ser d'ús general, almenys en cat. central i *AlcM* en cita una frase en un text del BSCC de 1935, però manca Escrig 1851 i MGadea; el sufix *-aner* en casos semblants correspon a oc. *-andier* però el mot és també estrany al PDPF i *TdF*].

Cridant. *Crider*. *Cridòria* [Lab. 1864, no en Lab. 1839]; encara que Lab. 1864 i 1888 el donin com a solament comarcal, i segons *AlcM* no és balear, és d'ús general en cat. central des de la meua infància, i ja l'aportava Verdaguer del seu ús vigatà, en l'escala-born de l'*Ail.* de 1867, on ja figura, en l'actual cant VI, 54a: «feréstech retrunyia / lo tro a ponent, lo terbolí i *cridòria* / com d'algun continent que s'esllanega, / ab ses ciutats, sos tronos i sa glòria»; d'altres passatges només el podem citar en la versió definitiva: «ab cruxidera y gemegor s'aferran --- / y entre ays, *criddòria* y alarít salvatge, / ressona 'l crit feréstech d'abordatge / y cent destrals rosegan com mastins», introd. (p. 24), «allí, per esposar-les ab sos més braus sotmesos, / esperan ses germanes, les de

mirar de cel; / de sobte, a un mal auspici, com de cent fúries presos, / a llur criddòria 'l temple se torna altra Babel» (p. 98). L'usà el valencià Teodor Llorente un parell de vegades en versos on porta accent a la o, tot i que *AlcM* assegura que a CastPna. i Val. s'accentua *-òria* (?) (manca Escrig 1851; MGadea, 1891, el dóna com a «antic» (!)).

Però no és solament català, car hi ha el bearn. *criddòri* amb el sentit de «supplication, réclamation», segons el *TdF*, però el testimoni d'Arnaut de Salette (1587), que en cita, on la *criddòri* rima amb la *memòri* em sembla significar 'clamor' o més àviat 'plany clamorós'; el dicc. bearnès de Lespy-R. en dóna un altre passatge dels Psalms de Salette «la *criddòri* e pregari» trad. «criis de supplication», i en un doc. d'arxiu, que no pot ser gens recent té quasi el mateix sentit que en català: «son anatz ab gran *criddòry* trobar Moss. d'Albret», 'clameur'; Rayn. (II, 516) cita un hapax *criddòria* (es apelat nausea e *criddòria*), «criaillerie, tinta-marre», que més àviat no sembla gascò, d'una traducció de Beda; altrament hi ha *criddor* f. «cri, clameur, bruit, bruissement», en context de sentit semblant al del mot català, en la *Vida de St. Honorat*, provençal del S. XIII, i *criddària*=fr. *crierie*, cast. *gritería* en algun altre text occità antic.

Escridar 'escriassar' tr. en les *VidesR* (veg. el gloss.), i en la *Questa* de Reixac (192.1); com a refl. o més precisament recíproc, ja en Jaume I: «en tant los sarrahins se *escribaren* e cobraren la plaça», «e quan aquests missatges foren tornats als cavallers, *escribaren-se* tuyt» (Ag. 260, 410); amb l'acc. intransitiva d'"escriassar" també en la trad. trescentista del *Breviari d'Amor*, que cita el *DBal.*: «és tornat lo món aytal que ls servidors de N. S. són tot rebutjats a *escriadats* e escarnits, e ja no seran acuyllits en hostal ---»; altrament va ser mot poc vividor en català, força més en oc. ant. *escridar*, i fr. ant. *escrier*, avui *s'écrier*; des de l'oc. ant. va passar al bc. labortà *ixhiritu* «cri, exclamation» (que usà Haraneder en la seva traducció bíblica del S. XVIII).

Escridassar (no en Lab. 1839-88, ni Bulbena; només Vogel), però és usual en el cat. central en general (sentit a molts barcelonins des de la meua infància, per més que *AlcM* no en doni més que cites d'escriptors ross. i un parell de recents d'escriptors orientals), i l'exclouï de l'ús balear i val. (fora del maestr.), però *DAG.* cita *escridassa* a Bna. «criddòria, vocerío» i *escridassar* «burlarse, parodiar», prov. de Lleida. El matís més corrent és el de 'fer molts crits a algú renyant-lo', amb el qual també pot tenir ús recíproc (*s'askridasábàn*, a Montesquiu d'Albera, 1960); anàlogament arag. *desgritaciá*: «hazer que no grite otro, gritándolo y rñéndolo» (Siesso, 1720, en Gili Gaya, *Tesoro*). *Escridassada* (*DFa.*).

Carinar 'llançar un crit de dolor, xericar' [1902, JRuyra]: «vaig sentir carriqueig de fustatges que es rompien --- i un crit de dolor --- un crit bramulós --- —Algú ha d'haver pres mal: jo he sentit... I el pare? on és, el pare? —No, pes teu pare no t'apurus: no és ell qui ha *carinat*», «En Pau és un delicat d'en